

เทศน์เช้า วันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๔๕

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วุฒิภาวะของใจมันโตขึ้นไหม? ถ้าคนมันโตขึ้นนะ วุฒิภาวะของใจ ใจของคนเรา คูติ ดูอย่างสัตว์ สัตว์บางตัวมันไม่รังแกกัน สัตว์บางตัวมันรังแกกัน วุฒิภาวะของใจของสัตว์ก็ต่างกัน วุฒิภาวะของคนก็ต่างกัน อันนี้วุฒิภาวะของคน ถัดมาการศึกษาเล่าเรียนยกวุฒิภาวะของคนขึ้นมา คนมันจะดีขึ้นมา มันดีขึ้นมาด้วยการศึกษาเล่าเรียน

แต่คนศึกษาเล่าเรียนมาใจมันก็ไม่ดีเหมือนกัน ใจดีมันก็ดีโดยธรรมชาติของมัน ดูอย่างปลา ที่เป็นปลาช่อน ปลาช่อนที่ว่าเป็นพระโพธิสัตว์ เวลาเข้ามาฝันพระโพธิสัตว์ด้วยกัน “ท่านก็เป็นพระโพธิสัตว์ เราก็คือพระโพธิสัตว์” ทำไมต้องมาเข้าฝัน? มาเข้าฝันให้ไปปล่อยใจ เขาจึงปลาช่อนไว้แล้วปลาช่อนนั้นเป็นพระโพธิสัตว์ พระโพธิสัตว์นั้นมันจิตใจเป็น

ถึงจะเป็นสัตว์ เป็นกวาง เป็นอะไร เป็นพระโพธิสัตว์ก็เป็นหัวหน้าเขา นี่วุฒิภาวะของใจ มันเป็นแบบนั้น ไม่ใช่เกิดในสถานะไหนแล้วมันจะเป็นวุฒิภาวะใครจะเสมอกัน มันไม่เสมอกัน ไปหรือก มันสำคัญที่การพัฒนาของใจ ใจพัฒนาไม่พัฒนา ถ้าพัฒนาเอาอะไรมาพัฒนา พัฒนาตามความเห็นของตัวเอง ตัวพัฒนาไปคิดว่าตัวเองพัฒนาถูกต้อง พัฒนาไป พัฒนาตามกิเลสก็ได้ กิเลสมันอยากให้ประสบความสำเร็จ ทำอย่างใดก็ได้ให้ประสบความสำเร็จ มันก็ทำตามประสากิเลสไป

ทำตามประสากิเลสไป พยายามชวนชวนไปขนาดไหนให้มันประสบความสำเร็จ แต่มันจะประสบความสำเร็จตามธรรมไม่ตามธรรม ตามธรรมคือมันไม่มีโทษภัย ถ้าประสบความสำเร็จตามธรรมมันจะไม่มีโทษภัยกับใคร แล้วมันจะเกิดประโยชน์ล้วน ๆ เลย ประโยชน์กับหัวใจดวงนั้น

การพัฒนาของใจ ใจมันพัฒนาขึ้นมาด้วย ศีล สมาธิ ปัญญา ถ้าพัฒนาด้วย ศีล สมาธิ ปัญญา นี่มันจะมีหลักของใจ นั่นนะพัฒนาใจอย่างนั้น มันพัฒนาแล้ววุฒิภาวะของใจมันจะสูงขึ้น ถ้าสูงขึ้นคนมันจะสูงขึ้น มันมีความสูงขึ้นของใจ ใจมันสูงขึ้นมันจะเทียบเคียงไม่ได้นะ อย่างความเจริญของประเทศต่าง ๆ ความเจริญของต่างประเทศกับประเทศแต่ละประเทศ เห็นไหมว่ามันห่าง

กันด้วยความพัฒนา ห่างกันขนาดไหน ก็ปีก็แล้วแต่ นั่นความเห็นของวิทยาศาสตร์เทียบเคียง นักวิทยาศาสตร์มันเห็นเทียบเคียงมันจับต้องได้

แต่ใจนี้มันจับต้องไม่ได้ มันจะเทียบเคียงขนาดไหน มันเทียบเคียงด้วยเห็นความเห็นการ แสดงออก การแสดงออกของใจ ใจดวงนั้นแสดงออกด้วยการไม่เบียดเบียนกัน ไม่เบียดเบียนกัน แล้วให้ความเอื้อเพื่อแผ่แผ่ต่อกัน ใจนั้นมันทำได้ แต่ใจถ้าไม่เคยพัฒนามาเลยมันทำไม่ได้ มันเห็นว่าเป็นการเสียเปรียบ ความเสียเปรียบความเป็นผู้แพ้เขาไม่รับไม่ได้ มันต้องให้เสมอเขาหรือ ชนะเขาตลอดไป

ชนะเขาหรือแพ้เขา ถ้ามันเป็นธรรมขึ้นมา มันไม่ใช่แพ้ มันมีอำนาจเหนือกว่า คนที่โกรธตอบคนนั้นโง่กว่าคนที่โกรธทีแรก คนทีแรกโกรธขึ้นมาแล้วแสดงออก แล้วเราถ้าเราทนได้มัน เหมือนกับเราพ่ายแพ้เขาซะ แต่เราจะดูได้เลยว่าเราจะขำมาก เราจะเห็นสภาวะแบบนั้นแล้วถ้าเรา ไม่มีอารมณ์โกรธขึ้นมาเราจะเห็นสภาวะแล้วมันน่าสลดสังเวช คนโกรธขึ้นมาไม่มีความยับยั้ง ชั่งใจเลย แล้วเป็นไปได้นั้นขนาดนั้น ทำไมมันเป็นไปได้นั้นขนาดนั้นถ้ามันโกรธขึ้นมา

แต่ถ้าเป็นความเห็นของกิเลสหรือความเห็นของเรานี้ ส่วนใหญ่คนโกรธขึ้นมาหรือคนหา เรื่องเรา เราต้องโกรธตอบ เราจะโกรธตอบเพราะอะไร? เพราะว่าเรามีความเห็นของเรา ความ คาดหมายของเราว่าสิ่งนี้มันมีการถูกหรือผิด สิ่งนี้เป็นความถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง นั่นนะมันให้ ความโต้ตอบออกไป ถ้าโต้ตอบออกไป เรามองสภาพของเขาเราก็เห็นของเขาแล้วว่ามันน่าสลด สังเวช ว่าความโกรธมันทำลายขนาดไหน เวลาเราโกรธตอบไปเราไม่เห็นตัวเราเองเลย เราก็โกรธ ตอบออกไป ผู้โกรธตอบถึงว่าแย่กว่าผู้ที่โกรธทีแรก

แต่ตามธรรมดาของโลกไม่คิดอย่างนั้นเลย ตามธรรมดาของโลกถ้ามีปัญหากัน มันมี ปัญหากันมันต้องโกรธตอบ มันต้องมีการกระทบกระทั่งกัน นั่นวุฒิภาวะของใจเป็นแบบนั้น วุฒิ ภาวะของใจถ้ามันไม่ได้ศึกษาเล่าเรียนขึ้นมาเลย มันจะออกไปตามการแสดงออกอย่างนั้น

ถ้าการแสดงออกไปนี้ มันทุกข์ยากมาก มันเจ็บปวดมาก มันกระทบกระทั่งกันแล้วมันก็ สะเทือนไป แล้วมันก็ฝังลงที่ใจ ใจดวงใดทำกรรมอันใดไว้ใจดวงนั้นเป็นผู้สะสมกิเลสอันนั้นการ กระทำอันนั้น กรรมอันนั้นสะสมลงที่ใจ การให้อภัยกันก็ให้อภัยกันด้วยความอโหสิต่อกัน แต่ กรรมมันให้ผลต่อไป ให้อโหสิต่อกันเพื่อจะได้เริ่มต้นใหม่ ให้อโหสิต่อกันเพื่อการปฏิบัติเริ่มต้น เริ่มต้นการกระทำใหม่

แต่กรรมมันมีแล้ว กรรมมันให้ผลแล้ว กรรมมันต้องได้รับผลอันนั้นไป เว้นไว้แต่ทำกรรมดี ทำกรรมดีจนถึงที่สุดหนีกรรมชั่วไปให้พ้นได้ ทำกรรมดีไปเรื่อย ๆ สร้างสมคุณงามความดีของเรา เราสะสมคุณงามความดีของเราได้ขนาดไหน มันก็เป็นความสะสมของเรา เราสะสมของเราเองเรารู้นะ ถ้าเราไม่รู้เรื่องสิ่งใด ๆ เลย เช่น การทำบุญนี้เราทำบุญออกไป ถ้าเราไม่สะสม เราไม่เข้าใจสิ่งใดเลย มันก็ทำสักแต่ทำ มันก็ได้บุญเหมือนกัน แต่มันไม่ตั้งใจเหมือนกับคนที่ศรัทธา

คนที่ศรัทธามาก คนที่เข้าใจมาก เข้าใจเรื่องศาสนาแบบนี้ เขาจะทำของเขาด้วยความประณีตขนาดไหนนะ เขาวนขวยท่าของเขา เขาทำขวนขวยท่าของเขานั้นเป็นบุญกุศลของเขาใจของเขาจะเปิดรับมาก ใครเปิดรับมากขนาดไหนจะได้มากขนาดนั้น ใครเปิดรับได้น้อยจะได้ก็น้อย นั่นนะหัวใจเปิดรับหัวใจไม่เปิดรับ นั่นนะความเห็นของใจ ใจพัฒนาขึ้นมันพัฒนาอย่างนั้น

แล้วเราพัฒนาไหม? ถ้าเราพัฒนา เราเกิดมานี้มีโอกาสแก่ชีวิตหนึ่งนะ เราต้องตายไป ถ้าเราตายไปแล้วเราก็ต้องเกิดใหม่ การเกิดใหม่มันก็จะเจอสถานะอย่างนี้ใหม่ การเกิดใหม่ แต่ขนาดขณะปัจจุบันนี้ ปัจจุบันธรรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนปัจจุบัน ไม่สอนอดีตอนาคต

อดีตอนาคตเป็นสิ่งที่ส่งเสริมมา อดีตส่งเสริมมาให้เกิดปัจจุบัน ปัจจุบันสร้างสมอนาคตตลอดไป แล้วก็เวียนไปในวัฏฏะ เวียนไปในความเห็นของโลกโลกเป็นอย่างนี้ตลอดไป แล้วความเห็นของโลกก็หมุนออกไปเราก็ต้องเป็นส่วนหนึ่งของเขาโดนแรงดึงดูดเหวี่ยงไป ๆ เหวี่ยงตามประสากรรมของเรา แรงดึงดูดของโลกมันเหวี่ยง มันหมุนไปประสาวิฏาน

แต่แรงดึงดูดของกรรมของเรา ถ้าเราสร้างสมกรรมดีขึ้นมา กรรมดีมันจะพ้นออกไปจากกิเลสได้ กรรมดีนี้พ้นออกจากแรงดึงดูดได้ แต่กรรมดีมันเป็นแรงเหวี่ยงอันหนึ่ง มันต้องเหวี่ยงก่อน เหวี่ยงจนถึงจะหลุดออกไปได้ เราไม่ใช่ปล่อยวางตั้งแต่ทีแรก ถ้าเราปล่อยวางนี้เราว่าเราปล่อยวางแต่เราโดนแรงดึงดูดเหวี่ยงออกไป เราไม่รู้สักตัวเลยว่าเราโดนแรงดึงดูดเหวี่ยงออกไปอันนั้นเราว่าเราปล่อยวาง แต่ปล่อยวางขนาดไหนมันก็เหวี่ยงออกไป

แต่ถ้าเราสร้างคุณงามความดีของเราขึ้นมา สะสมใจขึ้นมา ถ้ามันเชื่อขึ้นมาแล้ว มันจะเห็นใจของตัวเอง ถ้าเห็นใจของตัวเอง การปลดปล่อยความมีแรงดึงดูดจากแรงเหวี่ยงนั้น แรงเหวี่ยงนั้นมันมีอยู่ตลอดไปตามธรรมชาติของมัน แต่แรงดึงดูดที่ว่าเราเข้าไปกับแรงเหวี่ยงนั้นมีขนาดไหน ถ้าเราชำระแรงเหวี่ยงอันนี้ได้ วุฒิภาวะของใจมันชำระแล้วน้อยลง แรงเหวี่ยงน้อยลง ๆ จน

ไม่มีแรงเหวี่ยงนั้นเลย เราเป็นอิสระออกมาจากแรงเหวี่ยงของเราเองหนึ่ง เราพ้นออกจากแรงเหวี่ยงของวิญญู วิญญูก็มีอยู่โดยเกื้อ ๆ เงิน ๆ

วิญญูนี้มีอยู่ดั้งเดิม นรกสวรรค์มีอยู่โดยดั้งเดิมแต่ไหนแต่ไรมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาตรัสรู้ธรรมสิ่งนี้ มาเข้าใจสิ่งนี้เท่านั้นถึงซึ่งสิ่งนั้นให้พวกเราดู สิ่งนั้นมีอยู่ วิญญูก็เกื้อ ๆ เงิน ๆ อย่างนั้น แรงดึงดูดของเราพ้นออกไป นั่นนะวุฒิภาวะของใจเราสร้างสมได้ไหม ถ้าเราไม่สร้างสม มันก็ทุกข์ยากอยู่อย่างนี้ เราพยายามสร้างสมกันเพื่ออะไร? เพื่อจะพ้นจากความทุกข์ยาก

ความทุกข์ เราทุกคนไม่ปรารถนาความทุกข์ ทุกคนปรารถนาแต่ความสุข ความสุขจะหาได้จากไหน? หาได้จากแสวงหาทั่วไป นั่นมันก็เป็นความสุขของโลกเขา ความสุขของโลกเขาเป็นอามิส สิ่งที่เกิดขึ้นมานี้ต้องเกิดขึ้น สิ่งที่มีความพอใจขึ้นมามีความสุข จะไปที่ไหนก็มีความสุข ทั้ง ๆ ที่เป็นความทุกข์นะ คนที่เขาอยู่ที่นั่นเขาชินชากับสิ่งนั้น เขาไม่แปลกประหลาดกับสิ่งนั้นเลย เราไปเห็นใหม่เราไปตื่นเต้นกับสิ่งนั้น เราก็อึดใจไปแสวงหา มันเป็นการว่าต้องใช้พลังงาน

เหมือนกับความคิดว่าการทำงานเหมือนกัน เวลาทำงานขึ้นมาไม่อยากทำมันเบื่อหน่าย เวลาไปเที่ยวไปแสวงหาที่เราอยากไป นั่นนะมันหมุนออกไป มันเป็นพลังงานเหมือนกัน เราว่ามันเป็นความสุข ๆ นี่ความสุขของโลกมันเป็นความสุขของโลก ความสุขที่หาได้หาได้ในหัวใจของเรา ถ้าใจมันปล่อยวางมันหาได้มันปล่อยวางขึ้นมา มันมีความสุขตัวมันเอง

ถ้ามีความสุขของตัวมันเองนี้มันสะสมขึ้นมาตรงนั้น ความสุขเกิดขึ้นจากดวงใจ ความหาได้จากดวงใจไม่ต้องแสวงหาเลย คนจะทุกข์ยากเจ็บใจขนาดไหน คนจะมีขนาดไหน มันก็เรื่องของสมบัติ สมบัติเอาไว้ข้างนอก แต่เรื่องของความเห็นของเรา นี่มันมีโอกาสเสมอภาคกัน ถึงว่าจะร้ายขนาดไหนจะยากจนขนาดไหน มันก็มีหัวใจเหมือนกัน หัวใจนี้มีเสมอกัน เป็นญาติกัน โดยธรรม เสมอกันโดยธรรม

ทุกคนมีหัวใจ เกิดขึ้นมามีหัวใจในหัวใจของเรา หัวใจของเราจะแสวงหาขนาดไหนมันแสวงหาของเรา ถ้ามันแสวงหาที่ถูกที่มันก็แสวงหาได้ถูกความเป็นจริงของมัน ถ้าแสวงหาไม่ถูกที่มันก็แสวงหาตะครุบเงาตลอดไป การตะครุบเงามันก็เหนื่อยเปล่า ความเหนื่อยเปล่า เห็นไหมเหนื่อยแสนเหนื่อยก็แสวงหาไป

แต่มันก็เป็นสิ่งที่หยาบ ๆ นะ ถ้าหยาบขึ้นมามันต้องเป็นสภาวะแบบนั้นก่อน เพราะฉะนั้น ต้องมีการเริ่มต้นขึ้นมา ถ้าไม่มีการเริ่มต้นขึ้นมานะมันหนึ่งจากตรงไหน จะมันหนึ่งจากที่ว้างสิ่งใด มันเป็นไปได้ไหม มรรคผลนิพพานไม่มี ความเห็นอย่างเรานี่ ความเห็นอย่างโลกนี้จะตัดกิเลสไม่ได้ นั่นนะมันเห็นเป็นความเห็น

ถ้าไม่นับหนึ่งจากนะ ไม่มีความศรัทธาเลย นี่แรงเหวี่ยงของกิเลสเรามันแรงกว่า มันทำให้ แรงดึงดูดของกิเลสหมุนเข้าไปกับวิญญาน หมุนเข้าไปเต็มทีกับวิญญูเลย วิญญูมีแรงดูดอยู่แล้วแรง ดึงดูดเข้าไป เราเลยไม่มีโอกาสเลย เริ่มต้นเราจะมีโอกาสเราทำลายโอกาสของเราก่อน เรายังไม่ได้ ประพฤติปฏิบัติเลย

ถ้าเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา มันยังใช้พลังงานของเราเข้าไปอีก นี่แรงเหวี่ยงของใจมันนำ สดลสังเวช มันเห็นความเห็นของเรา เราเชื่อของเราเองแล้วเราคิดของเราเอง มันไม่เทียบกลับมาที่ ธรรม ถ้าเทียบมาที่ธรรม ทำไมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ไปได้? ทำไมพระอัครสาวก ต่าง ๆ ตรัสรู้ไปได้? ทำไมเป็นไปได้? สิ่งที่เป็นไปได้อีก อ้าวว่าเป็นการสมัยนั้น การสมัย ปัจจุบันไม่มีแล้ว มรรคผลนิพพานไม่มีแล้ว

ไม่มีทำไมมีความทุกข์ล่ะ? ทุกข์มันเป็นอริยสังขะใหม่ ถ้ามันเป็นอริยสังขะ สิ่งที่เป็นอริยสังขะ ทุกข์นี้ควรกำหนด ทุกข์นี้ละได้ ละด้วยค้นหาความทะยานอยาก ทุกข์นี้มันขาดออกไปได้จากใจ ด้วยค้นหาความทะยานอยาก อริยสังขะมันเกิดขึ้นได้ ทุกข์มันมีโดยหัวใจของเรา แล้วอย่างนี้ปิดบัง กันไม่ได้ ไม่ต้องอ้อเลยเราไม่มีความทุกข์ ทุกดวงใจมีความทุกข์ทั้งหมด มันขัดข้องใจ จะมี ความสุขขนาดไหน มันก็ขัดข้องใจ

มันมีความไม่พอใจ สูงสุดแล้วใจมันไม่พอใจของมันเอง มันต้องการแสวงหาสิ่งมากกว่า นั้น ต้องการสิ่งที่สะสมมากกว่านั้น แล้วมันก็ต้องจุดกระชากความคิดของเราไปให้ต้องการ แสวงหาส่วนที่มากกว่านั้นตลอดไป มันแสวงหาส่วนที่มากกว่านั้นมันก็ทุกข์มากตลอดไป นั่นนะวุฒิภาวะ ของมันจะเจริญขึ้นกับเสื่อมลง กับต่ำลง ๆ ต่ำลงเพราะมองไม่เห็นความเห็นของตัวเอง ต่ำลงเพราะ เห็นคุณค่าของศาสนาผิดแปลกไป

คุณค่าศาสนาสอนลงมาที่การปล่อยวาง การปล่อยวางขึ้นมาผู้ใดเจริญเติบโตขึ้นมา มัน ปล่อยวางมากขนาดไหน มันจะได้ตัวเองวุฒิภาวะของใจมันจะสูงขึ้นขนาดนั้น มันมีความพอใจ มาก ถ้ามันไม่ปล่อยวางขึ้นมา มันสะสมขนาดไหน มันสะสมข้างในมันก็ดินพอกหางหมูออกมา

แล้วมันก็จินตนาการเทียบเคียงไปข้างนอก สิ่งที่เทียบเคียงไปข้างนอกมันจะได้ประโยชน์อะไร จากข้างนอก สิ่งที่เทียบเคียงไปข้างนอกมันก็วิ่งไปมันก็ทุกข์ยากไปตามข้างนอกนั่น

แต่มันเป็นเครื่องอยู่อาศัย เราแสวงหามันโดยตามความเป็นจริง เราทำโดยสภาวะของเรา ถ้าทำได้เราก็กทำตามหน้าที่ของเรา งานจากนอกงานจากข้างใน ถ้างานจากข้างนอกไม่มีประโยชน์ งานจากข้างในก็ไม่มีประโยชน์ ถ้างานจากข้างนอกเป็นประโยชน์มันทำประสาเป็นประโยชน์ของมัน คนเห็นคุณค่าของงานข้างนอกมันทำประสาข้างนอกแล้วมันเป็นประโยชน์กับสิ่งตรงนั้น งานข้างในมันก็ต้องเห็นคุณค่าของข้างใน

คนจริงแล้วมันจริงตั้งแต่ข้างนอกจริงข้างใน มันเป็นจิตนิสัยของคนคนนั้น ถ้าคนคนนั้น เอาจริงเอาจัง มันจะเอาจริงเอาจังตั้งแต่ข้างนอกแล้วจะเอาจริงเอาจังตั้งแต่ข้างใน ถ้าข้างนอก เปะปะอ่อนแอแล้วข้างในก็อ่อนแอ ถ้าคิดถึงข้างนอกเป็นประโยชน์ มันเป็นประโยชน์กับโลกนี้เป็นประโยชน์กับปัจจุบันนี้ เพราะเราไม่ลืมตา ถ้าลืมตาขึ้นมาแล้วเราเชื่อเรื่องการเกิดและการตาย เชื่อว่าสภาวะที่ว่ามันต้องแสวงไปข้างหน้า

ถ้ามีการเกิดและการตายอะไรมันจะสะสมสมบัติอันนี้ไป ถ้าสมบัติอันนี้ยังต้องแสวงหาไป อยู่ มันถึงฉลาดกว่า เพราะอะไร? เพราะมันเอาสมบัติข้ามวิญญู ข้ามภพข้ามชาติข้ามไปกับใจดวง นั้น บุญกุศลทำให้ใจดวงนั้นเกิดดี บุญกุศลทำให้ใจดวงนั้นเกิดสภาวะที่สูงขึ้น ใจดวงนั้นต้อง เป็นไปตามสภาวะของมัน มันจะหมุนเวียนออกไป มันเป็นขนาดไหนมันก็มีเครื่องอยู่ของมัน ตลอดไป

แต่ถ้าเราไปด้วยความเร่าร้อน เราไปด้วยความเห็นของเราว่าเราพอใจเราเข้าใจของเรา แต่ เราไปโดยที่ว่าพลังงานของเรา เราไม่มีสิ่งใดเทียบเคียงไปเลย กับไปเราไปด้วยเราด้วยหนึ่ง ไป ด้วยแรงบุญของเราอีกหนึ่ง มันบวกเป็นแรงสอง แรงบวกสองเข้าไปทำให้ใจดวงนั้นมีโอกาส ไม่ต้องเสีย ไม่ต้องทุกข์ยาก ไม่ต้อง... (เทปสิ้นสุดเพียงเท่านี้)